

Asia: VN/13193/2022-OM-24

Luonnos hallituksen esitykseksi Syyttäjälaitoksesta annetun lain ja oikeushallinnon valtakunnallisesta tietovarannosta annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Ovatko Syyttäjälaitoksesta annettuun lakiin ehdotettavat säännökset riittävät tietosuojan vahvistamiseksi sen lisäksi, mitä rikosasioiden tietosuojalaissa säädetään?

-

Onko syyttäjien suorittaman henkilötietojen käsittelyn kannalta muita lain täsmennystarpeita?

-

Onko ehdotettava oikeushallinnon valtakunnallisen tietovarannon yhteisrekisterinpitoa koskeva ratkaisu toimiva?

-

Pidättekö oikeushallinnon viranomaisen määritelmän muutosta tarpeellisena tai liittykö siihen ongelmia?

-

Muut huomiot/ lausuntonne hallituksen esityksen luonnoksesta

Tutkivan journalismin yhdistys ry haluaa lausua luonnoksesta seuraavaa:

Luonnoksen mukaan esityksellä ehdotetaan täsmennättäväksi rikosasioiden tietosuojalain mukaista Syyttäjälaitoksen rekisterinpitovastuuta. Luonnoksessa ehdotetaan lisäystä Syyttäjälaitoksesta annettuun lakiin kohdaksi 22 d §. Sen mukaisesti rikosasiassa käsittelyjärjestelmään rekisteröity luonnollisen henkilön henkilötunnus, kotiosoite ja muu yhteystieto olisivat salassapidettäviä. Tietoja luovutettaisiin jatkossa vain viranomaisille tilanteessa, jossa näiden tehtävän hoitaminen sitä edellyttää.

Tutkivan journalismin yhdistys vastustaa ehdotettua muutosta.

Vaikka sääntelyn tarkoituksena olisi vahvistaa rikosasiaan liittyvien henkilöiden yksityiselämän suojaa ja turvallisuutta, on esimerkiksi henkilötunnuksen salaamisella mahdollisesti myös käänteinen vaikutus.

Luotettava journalismi edellyttää, että rikosasian osapuolet voidaan tunnistaa riittävän varmasti, ettei synny riskiä siitä, että henkilöstä on erehdytty. Tämä on oleellista paitsi journalistisen työn, myös yksilöiden oikeusturvan kannalta.

Tiedotusvälineiden työssä tulee vastaan tilanteita, joissa henkilön varma tunnistaminen ilman henkilötunnusta ei ole mahdollista. Tämä koskee erityisesti tapauksia, joissa henkilö on vaihtanut nimeään. Pelkkä nimi ei riitä yksiselitteiseen tunnistamiseen.

Luonnoksessa ei esitetä asiallisia perusteluja sille, miksi henkilötunnuksen ja muiden yksilöivien tietojen tulisi olla lähtökohtaisesti salassa pidettäviä. Kuten eduskunnan oikeusasiamies on lausunut, vaikuttavat perustelut ohuehkoilta huomioon ottaen asian merkitys. Perusteluissa viitataan ainoastaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 24 §:n 1 momentin 26 kohtaan.

Säännös ei sellaisenaan perustele, miksi henkilötunnuksen kaltaiset henkilön yksilöimiseksi tarpeelliset perustiedot tulisi säätää yleisesti salassa pidettäviksi.

Käytännössä salaamisen pyrkimys suojella yksityiselämää toimisi vain tapauksissa, joissa asiaan liittyvällä henkilöllä on yleinen nimi. Harvinaisemman nimen omaavat ovat usein tunnistettavissa jo pelkän nimen perusteella. Samaan aikaan on vaarana, että pelkän nimen perusteella tehtävän yksilöinnin kautta väärä henkilö yhdistetään käsillä olevaan rikosasiaan.

Tutkivan journalismin yhdistys pitää kaikkien osapuolten edun mukaisena, että julkisia olisivat aina asianosaisen yksilöimiseksi tarpeelliset tiedot. Muotoilu vastaisi oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa annetun lain (370/2007) 4 §:ää, jossa turvataan oikeudenkäynnin perustietojen julkisuus.

Yhdistys ei myöskään pidä perusteltuna salata yhteystietoja laajemmin kuin mitä julkisuuslain 24 § 1 momentin 31 kohdassa jo säädetään. Nyt ehdotettu 22 d § merkitsisi tästä poikkeavaa ja huomattavasti laajempaa salassapitoa myös sellaisten yhteystietojen osalta, jotka ovat julkisia. Tutkivan journalismin yhdistys vastustaa tällaista muutosta.

Tutkivan journalismin yhdistys katsoo, että ehdotettu 22 d § heikentäisi perusteettomasti julkisuusperiaatteen toteutumista ja vaikeuttaisi merkittävästi journalistista työtä ilman, että muutokselle on esitetty riittäviä ja hyväksyttäviä perusteita. Yhdistys vastustaa säännöksen säätämistä esitetystä muodosta.

Muilta osin yhdistyksellä ei ole luonnoksesta lausuttavaa.

Pietiläinen Olli
Tutkivan journalismin yhdistys ry